

Wijziging van belastingwetten met het oog op het tegengaan van uitholling van de belastinggrondslag en het verbeteren van het fiscale vestigingsklimaat

Prof. mr. F.A. Engelen, prof. dr. H. Vording en prof. mr. S. van Weeghel

“Het gaat niet alleen om het in kaart brengen van de ontwikkeling van het belastingrecht. Het gaat niet minder om het geven van wetenschappelijke bijdragen aan de vorming van nieuw belastingrecht. Er moeten in dit deel van de rechtsorde - misschien wel meer dan elders, maar in elk geval niet minder - vermolmd bouwsels worden vervangen en nieuwe wegen worden aangelegd.”¹

Het voert te ver om de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 als een vermolmd bouwsel te duiden, maar het in de loop der jaren opgetrokken stelsel van renteaftrekbeperkingen kan met recht aanspraak maken op het predicaat ‘vermolmd’. Hoewel de huidige aftrekbeperkingen tegen de achtergrond van de jurisprudentie van de Hoge Raad en het HvJ EG begrijpelijk zijn, is de kritiek op hun complexiteit algemeen. Bovendien werken de aftrekbeperkingen onvolkomen, zijn zij onevenwichtig en dragen zij bij aan de kwetsbaarheid van het Nederlandse bedrijfsleven.² Alle tekenen wijzen er dan ook op dat de fiscale behandeling van rente binnen afzienbare tijd opnieuw zal moeten worden gewijzigd.

Eenzijds bestaan er zorgen dat het gat dat door het Bosal-arrest van het HvJ EG is geslagen in de vennootschapsbelasting – de aftrek van rente die verband houdt met een buitenlandse deelneming, waarvan de winst in Nederland niet kan worden belast – onvoldoende is gedicht door de bestaande aftrekbeperkingen; anderzijds is het zeer twijfelachtig of de optionele rentebox door de Europese Commissie zal worden goedgekeurd. Blijkens de brief van 3 juli 2008 van de Staatssecretaris van Financiën aan de voorzitter van de Tweede Kamer is in het overleg met de Commissie de mogelijkheid van een verplichte rentebox ook aan de orde gekomen.³ Naar onze mening zou aan een dergelijke ingrijpende wijziging echter een fundamentele herbezinning op de fiscale behandeling van rente vooraf moeten gaan. Bovendien zou de invoering van een verplichte rentebox naar onze mening aanleiding moeten zijn rigoureus te kappen in het oerwoud van de bestaande renteaftrekbeperkingen, en zou de budgettaire opbrengst die van een dergelijke maatregel kan worden verwacht volledig moeten worden geïnvesteerd in de verbetering van het fiscale vestigingsklimaat.

Regelmatig valt te beluisteren, niet in de laatste plaats in ambtelijke en politieke kring, dat belastingadviseurs en wetenschappers zich niet zouden moeten beperken tot kritiek op de bestaande regelgeving, maar ook met voorstellen tot verbetering moeten komen. Wij hebben de handschoen opgepakt en een variant op een verplichte rentebox ontworpen, die relatief eenvoudig in het systeem van de vennootschapsbelasting kan worden ingepast.⁴ Teneinde te kunnen laten zien dat hiertoe zou kunnen worden volstaan met slechts een beperkt aantal nieuwe bepalingen, terwijl een groot aantal bestaande bepalingen zou kunnen vervallen, hebben wij ervoor gekozen deze bijdrage te schrijven in de vorm van een voorstel van wet, dat met een memorie van toelichting na deze korte inleiding als bijlage is opgenomen.

Wij hebben ernaar gestreefd een zo robuust mogelijk systeem te ontwerpen, waarin groepsrente wordt ‘gedefiscaliseerd’ en aftrek van derdenrente die verband houdt met een deelneming in een verbonden lichaam niet langer mogelijk is. Omdat is gekozen voor defiscalisering van groepsrente, kunnen alle huidige op groepsrente gerichte renteaftrekbeperkingen vervallen. Dit geldt ook voor de bepalingen met betrekking tot de laagbelaste beleggingsdeelneming en de daarmee samenhangende bepalingen met betrekking tot de deelnemingsverrekening. Ook de aftrekbeperking voor rente die verband houdt met een deelneming in een verbonden lichaam leidt tot enkele vereenvoudigingen.

¹ Ch.P.A. Geppaart, ‘De rol van het Weekblad voor fiscaal recht’, WFR 1996/205.

² Zie o.m. S. van Weeghel, ‘Thema renteaftrek’, WFR 2008/6773.

³ Zie de brief van de Staatssecretaris van Financiën aan de voorzitter van de Tweede Kamer van 3 juli 2008, AFP 2008-00455, VN 2008/34.17.

⁴ Zie ook F.A. Engelen, ‘(Door)werken aan groepsrente in 2008’, NTFR 2008-1.

De verbreding van de heffingsgrondslag die het gevolg is van de voorgestelde maatregelen resulteert in een substantiële budgettaire opbrengst, die wordt ingezet voor afschaffing van de dividendbelasting en verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting tot 20 percent. Het tarief kan tot 19 percent worden verlaagd, indien zou worden besloten de dividendbelasting te handhaven. In dat geval ligt het ons inziens voor de hand groepsrente voor de heffing van dividendbelasting gelijk te stellen met dividend.

Bij de schatting van de budgettaire gevolgen van ons voorstel hebben wij rekening gehouden met de positieve effecten van een tariefsverlaging op de Nederlandse belastinggrondslag. Deze effecten zijn dermate substantieel, dat een vertekend beeld ontstaat indien zij zouden worden genegeerd. Onze budgettaire ramingen zijn tentatief, maar naar onze mening voldoende realistisch. Daarvoor is gebruik gemaakt van de CBS Statistiek Financiën van Grote Ondernemingen, die inzicht geeft in de herkomst van ongeveer tweederde van de opbrengst van de vennootschapsbelasting. Deze statistiek kent echter een aantal belangrijke beperkingen. Zo is de financiële sector er niet in opgenomen. Bovendien kan het onderscheid tussen groepsrente en derdenrente slechts op indirecte wijze uit deze statistiek worden afgeleid, en meer in het algemeen lijken de Nederlandse concernfinancieringsactiviteiten van grote ondernemingen niet compleet in beeld te zijn gebracht. Met name ontbreekt daardoor voldoende inzicht in de omvang en ontwikkeling van het eerdergenoemde 'Bosal-gat'. Momenteel doen het CBS en het Ministerie van Financiën onderzoek naar de fiscale positie van multinationals, zoals die uit de statistiek naar voren komt.⁵ De verwachting is dat de resultaten van dit onderzoek meer duidelijkheid zullen geven ten aanzien van de rentebetalingen en -ontvangsten van grote ondernemingen, en de doorwerking daarvan in hun fiscale positie.

Ons voorstel voorziet niet in flankerende maatregelen elders in de belastingwetgeving. Dergelijke maatregelen zullen wel nodig zijn c.q. overwogen moeten worden. Zo zal de schuldvordering van de houder van een aanmerkelijk belang op een verbonden lichaam niet langer in box 1 thuishoren, maar naar box 2 moeten worden overgebracht. Ook zal bij een tariefsverlaging tot 20 percent of lager de vraag opkomen of het tarief van box 2 nog houdbaar is. Een andere vraag is, of afschaffing van de dividendbelasting niet leidt tot een ongewenst heffingslek ten aanzien van de buitenlandse aandeelhouder van een fiscale beleggingsinstelling die in Nederlands vastgoed belegt. Deze en andere vragen zullen zeker aan de orde moeten komen indien ons voorstel levensvatbaar blijkt.

Deze bijdrage in de vorm van een wetsvoorstel heeft wellicht een ludiek karakter, frivol is zij geenszins. Wij hopen in alle ernst een aanzet te geven tot een constructieve gedachtevorming over de verbetering van de structuur van de vennootschapsbelasting en het fiscale vestigingsklimaat en wij nodigen wetenschap, politiek, fiscus, bedrijfsleven en adviseurs dan ook uit om hun bedenkingen tegen het onderhavige voorstel kenbaar te maken. Steunbetuigingen zijn natuurlijk ook van harte welkom!

⁵ CBS, Druk vennootschapsbelasting neemt sterk af, persbericht 17 maart 2008; Winstbelasting multinationals, brief van de Staatssecretaris van Financiën, 9 april 2008, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007/2008, 31 369 nr. 3.

VOORSTEL VAN WET

ARTIKEL I

De Wet op de vennootschapsbelasting 1969 wordt als volgt gewijzigd:

A. In **artikel 8**, zesde lid, nummer a, onderdeel a, wordt “artikel 10a, vierde lid, en zesde lid” vervangen door: artikel 10, derde lid, en vijfde lid.

B. **Artikel 8c** wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Bij het bepalen van de winst blijven buiten aanmerking de door de belastingplichtige van onderscheidenlijk aan lichamen of natuurlijke personen die behoren tot het concern waarvan de belastingplichtige deel uitmaakt, ontvangen en betaalde royalty's ter zake van rechtens dan wel in feite direct of indirect samenhangende rechtsverhoudingen, indien door de belastingplichtige met betrekking tot die rechtsverhoudingen per saldo geen reële risico's worden gelopen.

2. Het tweede lid vervalt, onder vernummering van het derde en vierde lid tot tweede en derde lid.

3. In het derde lid (nieuw) wordt “artikel 10a, vierde lid in verbinding met het zesde lid, onderscheidenlijk vijfde lid” vervangen door: artikel 10, derde lid in verbinding met het vijfde lid, onderscheidenlijk vierde lid.

C. **Artikel 10** wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid, onderdeel d, komt te luiden:

d. renten ter zake van schulden rechtens dan wel in feite direct of indirect verschuldigd aan een verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon, alsmede waardemutaties van die schulden, behoudens voor zover dat lichaam onderscheidenlijk die natuurlijk persoon, of een daarmee verbonden lichaam, in verband met de financiering van de belastingplichtige rechtens dan wel in feite direct of indirect een schuld is aangegaan jegens een derde;

2. Na het tweede lid worden vijf leden toegevoegd, luidende:

3. Voor de toepassing van dit artikel en de artikelen 13, 13a, 13b, 13ba, 13c, 13d, 13e, 13j, 13k, 14, 14a, 17a, 28 en 33 wordt als een met de belastingplichtige verbonden lichaam aangemerkt:

a. een lichaam waarin de belastingplichtige voor meer dan de helft belang heeft;

b. een lichaam dat voor meer dan de helft belang heeft in de belastingplichtige;

c. een lichaam waarin een derde voor meer dan de helft belang heeft en deze derde tevens voor meer dan de helft belang heeft in de belastingplichtige. Daarbij wordt een belang dat wordt gehouden door de echtgenoot of een minderjarig kind van een natuurlijk persoon aan die persoon toegerekend. Met een echtgenoot wordt gelijkgesteld de ongehuwde meerderjarige die ingevolge artikel 1.2 van de Wet inkomstenbelasting 2001 kan kwalificeren als partner. Onder een kind wordt mede verstaan een kind van een echtgenoot alsmede een pleegkind;

d. een lichaam dat met de belastingplichtige deel uitmaakt van een fiscale eenheid als bedoeld in de artikelen 15 en 15a.

4. Als een met de belastingplichtige verbonden natuurlijk persoon wordt aangemerkt:

a. voor de toepassing van dit artikel: een natuurlijk persoon die voor meer dan de helft belang heeft in de belastingplichtige;

b. voor de toepassing van de artikelen 13b of 13ba: een natuurlijk persoon die, al dan niet tezamen met zijn echtgenoot, voor meer dan de helft belang heeft in de belastingplichtige of in een met de belastingplichtige verbonden lichaam, alsmede de echtgenoot van deze persoon en een bloed- of aanverwant in de rechte lijn van deze persoon. Een pleegkind, een echtgenoot van

een pleegkind en een pleegouder worden daarbij gelijkgesteld met bloed- of aanverwanten. Met een echtgenoot wordt gelijkgesteld de ongehuwd meerderjarige die ingevolge artikel 1.2 van de Wet inkomstenbelasting 2001 kan kwalificeren als partner.

5. Indien een belastingplichtige deel uitmaakt van een fiscale eenheid als bedoeld in artikel 15, eerste lid, wordt een met die belastingplichtige verbonden lichaam tevens aangemerkt als een met de andere van die fiscale eenheid deel uitmakende belastingplichtigen verbonden lichaam.

6. Het belang van een samenwerkende groep van lichamen en natuurlijke personen wordt voor de toepassing van het derde lid en het vierde lid, onderdeel a, toegerekend aan die lichamen en natuurlijke personen. De belastingplichtige die zekerheid wenst over het antwoord op de vraag of sprake is van een samenwerkende groep als bedoeld in de vorige volzin, kan een verzoek indienen bij de inspecteur, die daarop bij voor bezwaar vatbare beschikking beslist.

7. Voor de toepassing van dit artikel en de artikelen 13, vijfde lid, en 13a wordt onder schuld en schuldvordering verstaan een schuld onderscheidenlijk vordering die voortvloeit uit een overeenkomst van geldlening of uit een daarmee vergelijkbare overeenkomst.

D. **Artikel 10a** vervalt.

E. **Artikel 10b** vervalt.

F. **Artikel 10d** vervalt.

G. In **artikel 12a**, vierde lid, onderdeel a, wordt “artikel 10a, vierde lid” vervangen door: artikel 10, derde lid.

H. **Artikel 12c** vervalt.

I. **Artikel 13** wordt als volgt gewijzigd:

1. Het vierde lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. schuldvorderingen op dat lichaam, indien de belastingplichtige met het uitgeleende bedrag in zekere mate deel heeft in de onderneming van dat lichaam.

2. In het vijfde lid, onderdelen a, b en c, wordt “artikel 10a, vierde lid” vervangen door: artikel 10, derde lid.

3. In het vijfde lid, onderdeel b, wordt “artikel 10, eerste lid, onderdeel d” vervangen door: het vierde lid, onderdeel b.

4. Onder vervanging van de punt door een puntkomma aan het slot van het vijfde lid, worden twee onderdelen toegevoegd, luidende:

d. een schuldvordering op een verbonden lichaam bezit;
e. kortlopende beleggingen bezit, voor zover deze door de belastingplichtige worden aangehouden met het oog op de verwerving van een deelneming.

5. Het negende lid komt te luiden:

9. De deelnemingsvrijstelling is niet van toepassing op een deelneming in:

a. een lichaam dat is aangemerkt als beleggingsinstelling;
b. een lichaam dat ingevolge artikel 6a van de belasting is vrijgesteld;
c. een niet in Nederland gevestigd lichaam, waarvan de feitelijke werkzaamheid bestaat in het beleggen van vermogen, en dat niet is onderworpen aan een belastingheffing naar de winst.

Daarbij wordt onder beleggen van vermogen niet begrepen het aanhouden van:

1°. schuldvorderingen als bedoeld in het vijfde lid, onderdeel d;

2°. kortlopende beleggingen als bedoeld in het vijfde lid, onderdeel e;

3°. onroerende zaken en rechten die direct of indirect daarop betrekking hebben, voor zover de inkomsten uit die onroerende zaken en rechten bij rechtstreekse belegging van de belasting zouden zijn vrijgesteld ingevolge een regeling ter voorkoming van dubbele belasting.

6. Het tiende lid komt te luiden:

10. De belastingplichtige die al dan niet tezamen met een verbonden lichaam een belang heeft van 25% of meer in een lichaam als bedoeld in het negende lid, onderdeel a of c, waardeert dat belang op de waarde in het economische verkeer.

7. Het elfde lid komt te luiden:

11. Met ingang van het tijdstip waarop het tiende lid geen toepassing meer vindt ten aanzien van de belastingplichtige, wordt de verkrijgingsprijs van het belang in het lichaam voor de bepaling van de winst gesteld op de boekwaarde van dit belang op het tijdstip onmiddellijk voorafgaande aan dat waarop het eerste lid geen toepassing meer vindt.

8. Het twaalfde en dertiende lid vervallen, onder vernummering van het veertiende lid tot twaalfde lid.

J. **Artikel 13a** komt te luiden:

Artikel 13a

1. Indien in een jaar bij een belastingplichtige sprake is van een tekort aan eigen vermogen, blijft bij het bepalen van de winst mede buiten aanmerking het gedeelte van renten en kosten ter zake van schulden, dat evenredig is aan de verhouding tussen het tekort aan eigen vermogen en het gemiddeld bedrag van de schulden. Daarbij blijven buiten aanmerking schulden als bedoeld in artikel 10, eerste lid, onderdeel d, behoudens voor zover renten en kosten ter zake van die schulden bij het bepalen van de winst in aftrek komen.

2. Indien in een jaar bij een belastingplichtige sprake is van een teveel aan eigen vermogen, komt bij het bepalen van de winst mede in aftrek het gedeelte van de renten en kosten die ingevolge het eerste lid in een voorafgaand jaar bij het bepalen van de winst buiten aanmerking is gebleven, dat evenredig is aan de verhouding tussen het teveel aan eigen vermogen en het tekort aan eigen vermogen van dat voorafgaand jaar. Renten en kosten worden in aanmerking genomen in de volgorde van de jaren waarop zij betrekking hebben. Daarbij kan een teveel aan eigen vermogen slechts eenmaal in aanmerking worden genomen.

3. De inspecteur stelt gelijktijdig met de vaststelling van de aanslag over het jaar bij voor bezwaar vatbare beschikking vast het tekort aan eigen vermogen alsmede het saldo van de nog niet in aanmerking genomen renten en kosten, welk saldo is:

a. het bedrag aan renten en kosten dat ingevolge het eerste lid bij het bepalen van de winst buiten aanmerking is gebleven, verminderd met:

b. het bedrag aan renten en kosten dat ingevolge het tweede lid op de winst in aftrek is gekomen.

4. Van een tekort aan eigen vermogen als bedoeld in het eerste lid is sprake voor zover de gemiddelde boekwaarde van de deelnemingen in een verbonden lichaam meer bedraagt dan het gemiddeld eigen vermogen van de belastingplichtige.

5. Van een teveel aan eigen vermogen als bedoeld in het tweede lid is sprake voor zover de gemiddelde boekwaarde van de deelnemingen in een verbonden lichaam minder bedraagt dan het gemiddeld eigen vermogen van de belastingplichtige.

6. Voor de toepassing van dit artikel wordt:

a. onder eigen vermogen mede begrepen schulden als bedoeld in artikel 10, eerste lid, onderdeel d, behoudens voor zover renten en kosten ter zake van die schulden bij het bepalen van de winst in aftrek komen;

b. onder een deelneming in een verbonden lichaam mede begrepen schuldvorderingen op een verbonden lichaam en kortlopende beleggingen als bedoeld in artikel 13, vijfde lid.

7. De in dit artikel bedoelde gemiddelden worden bepaald naar de stand bij het begin en het einde van het jaar, waarbij het gemiddeld eigen vermogen ten minste op € 1 wordt gesteld.

K. **Artikel 13aa** vervalt.

L. **Artikel 13i**, eerste lid, komt te luiden:

1. Indien de belastingplichtige aandelen of winstbewijzen die een deelneming vormen in het kader van een aandelenfusie als bedoeld in artikel 3.55 van de Wet inkomstenbelasting 2001 vervreemdt, wordt het voor de aandelen of winstbewijzen die in het kader van de fusie worden verkregen, opgeofferde bedrag, bedoeld in artikel 13d, niet hoger gesteld dan het bedrag dat voor de vervreemde aandelen of winstbewijzen is opgeofferd.

M. **Artikel 13j**, derde lid, vervalt, onder vernummering van het vierde en vijfde lid tot derde en vierde lid.

N. **Artikel 13k**, derde lid, vervalt, onder vernummering van het vierde tot en met zesde lid tot derde tot en met vijfde lid.

O. **Artikel 15ab**, zesde en zevende lid, vervalt.

P. **Artikel 15ac**, vijfde lid, tweede volzin, vervalt.

Q. **Artikel 15aj**, tweede lid, vervalt, onder vernummering van het derde tot en met zevende lid tot tweede tot en met zesde lid.

R. **Artikel 20**, vierde tot en met zesde lid, vervalt, onder vernummering van het zevende tot en met negende lid tot vierde tot en met zesde lid.

S. In **artikel 20a**, achtste lid, onderdeel b, wordt "artikel 10a, vierde onderscheidenlijk vijfde lid" vervangen door: artikel 10, derde lid, onderscheidenlijk vierde lid.

T. **Artikel 22** komt te luiden:

Artikel 22

De belasting bedraagt 20 percent van het belastbare bedrag of het belastbare Nederlandse bedrag.

U. **Artikel 23c** vervalt.

V. **Artikel 25** komt te luiden:

Artikel 25

Als voorheffing wordt aangewezen de naar prijzen van kansspelen geheven kansspelbelasting, behoudens voor zover deze prijzen geen deel uitmaken van de belastbare winst of het Nederlandse inkomen van het jaar.

ARTIKEL II

De Wet op de dividendbelasting 1965 vervalt.

ARTIKEL III

1. Deze wet treedt in werking met ingang van 1 januari 2010.

2. Artikel I vindt voor het eerst toepassing met betrekking tot boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2010.

3. De vennootschapsbelasting over een boekjaar dat voor 1 januari 2010 aanvangt en na die datum eindigt, wordt, in afwijking in zoverre van artikel 22 van de Wet op de

vennootschapsbelasting 1969, berekend volgens de formule: $\text{belasting} = (X/B \times T_o) + (Y/B \times T_n)$,
waarin:

X voorstelt: het aantal voor 1 januari 2010 vallende dagen van het boekjaar;

Y voorstelt: het aantal na 31 december 2009 vallende dagen van het boekjaar;

T_o voorstelt: de verschuldigde belasting over het belastbare bedrag of het belastbare Nederlandse bedrag op basis van het tarief van de vennootschapsbelasting zoals dat tarief luidt op 31 december 2009;

T_n voorstelt: de verschuldigde belasting over het belastbare bedrag of het belastbare Nederlandse bedrag op basis van het tarief van de vennootschapsbelasting zoals dat tarief luidt met ingang van 1 januari 2010.

MEMORIE VAN TOELICHTING

Inhoudsopgave

I. ALGEMEEN

1. Inleiding

2. Toelichting per maatregel

2.1. Defiscalisering groepsrente

2.1.1. Algemeen

2.1.2. Vormgeving en vereenvoudiging

2.1.3. Internationale en Europeesrechtelijke aspecten

2.2. Deelnemingsvrijstelling

2.2.1. Rentekosten die verband houden met een deelneming in een verbonden lichaam

2.2.2. Laagbelaste beleggingsdeelneming en deelnemingsverrekening

2.2.3. Europeesrechtelijke aspecten

2.3. Tariefsverlaging en afschaffing van de dividendbelasting

3. Budgettaire en uitvoeringsaspecten

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

I. ALGEMEEN

1. Inleiding

Sinds het begin van de negentiger jaren is de Wet Vpb. 1969 regelmatig aangepast met het oog op het tegengaan van uitholling van de belastinggrondslag en het versterken van de fiscale infrastructuur. Deze aanpassingen werden deels ingegeven door de wens de fiscale wetgeving beter te doen aansluiten bij de veranderende structuur van de wereldeconomie, maar ook door de jurisprudentie van de Hoge Raad en HvJ EG. Met name als gevolg van de Europese regelgeving en de ontwikkelingen in de rechtspraak van het HvJ EG is in de loop der jaren de speelruimte van Nederland op fiscaal gebied aanzienlijk kleiner geworden.

De doelstelling om uitholling van de belastinggrondslag zoveel mogelijk tegen te gaan, heeft geleid tot complexe regelgeving, zoals de artikelen 10, eerste lid, onderdeel d, 10a, 10b en 10d. Deze renteaftrekbeperkingen zijn in zekere mate een reactie op de jurisprudentie van de Hoge Raad op onder meer het gebied van uitholling van de grondslag door kunstmatige constructies, en op het Bosal-arrest van het HvJ EG. Ondanks de genoemde renteaftrekbeperkingen is de grondslag voor de vennootschapsbelasting kwetsbaar. Nederlandse bedrijven die in het buitenland overnames doen, hebben na het Bosal-arrest de vrijheid de financieringskosten op de Nederlandse winst in mindering te brengen. Voorts worden Nederlandse bedrijven in toenemende mate overgenomen met gebruikmaking van zogenoemde overnameholdings. Het gebruik van dergelijke overnameholdings heeft veelal tot gevolg dat de belastinggrondslag van het overgenomen bedrijf wordt uitgehold door rentebetalingen.

Bovendien leidt het huidige systeem tot ongelijkheid tussen bedrijven die internationaal actief zijn en bedrijven die voornamelijk in Nederland hun activiteiten ontplooiën. Deze laatste categorie heeft nauwelijks mogelijkheden de belastingpositie te optimaliseren, terwijl de eerste categorie, mede als gevolg van het Bosal-arrest, nauwelijks nog beperkingen ondervindt. Onderstaande tabel laat zien dat internationaal actieve ondernemingen sinds 2004 significant minder zijn gaan bijdragen aan de opbrengst van de vennootschapsbelasting.

**Bijdrage van internationaal actieve ondernemingen aan de opbrengst van de vennootschapsbelasting:
 procentuele verandering van het aandeel 2001-2006**

	<i>Aantal onder- nemingen</i>	<i>Aantal werknemers</i>	<i>Balanswaarde</i>	<i>Vpb-bedrag</i>
2001-2004	0	-2	-2	-1
2004-2006	-1	-2	-1	-15

bron: CBS, Statistiek Financiën van Grote Ondernemingen

De bijdrage van internationaal actieve ondernemingen nam tussen 2004 en 2006 met 15 percent af. Dit impliceert dat de belastingdruk is verschoven naar niet internationaal actieve belastingplichtigen. Onderliggende reële kenmerken (aantal ondernemingen, aantal werknemers en balans totaal) bieden voor de afnemende bijdrage van internationaal actieve ondernemingen aan de opbrengst van de vennootschapsbelasting weinig verklaring. Lopend onderzoek door het CBS en het Ministerie van Financiën heeft enige vertraging opgelopen (brief van de Staatssecretaris van Financiën, Kamerstukken II 2007/2008, 31 369, nr. 4).

Het probleem beperkt zich echter niet tot een onevenwichtige lastenverdeling. Ook vergroot de financiering via de overnameholding de kwetsbaarheid van het Nederlandse bedrijfsleven, aangezien de overnemende partij de fiscale positie van het overgenomen bedrijf kan optimaliseren op een wijze die voor dit bedrijf 'going concern' niet mogelijk is.

De keerzijde van de renteaftrek is de belastingheffing over ontvangen rente. Het is een gegeven dat internationaal opererende concerns hun concernfinancieringsactiviteiten onderbrengen in landen die voor dergelijke activiteiten een aantrekkelijk fiscaal regime hebben. Zo heeft een aantal internationale concerns de financieringsactiviteiten ondergebracht in België, Luxemburg en Zwitserland. Nederland heeft thans niet een aantrekkelijk fiscaal regime voor concernfinanciering. Dit leidt er niet slechts toe dat het kapitaal verhuist naar de hiervoor genoemde landen die wel over een dergelijk aantrekkelijk regime beschikken, maar ook dat de daarvoor benodigde stafmedewerkers naar die landen verhuizen, of aldaar worden aangetrokken. In 1995 werd het bedrag dat door Nederlandse concerns in buitenlandse concernfinancieringsvennootschappen was ondergebracht al geschat op 15 mld. gulden.⁶ Nederland heeft bij de wet Werken aan winst in 2007 de optionele rentebox ingevoerd, maar deze maatregel is in afwachting van het definitieve oordeel van de Europese Commissie nog steeds niet in werking getreden.

In de loop der jaren is de deelnemingsvrijstelling aangescherpt met het oog op het gebruik van buitenlandse financieringsmaatschappijen die zich niet actief met concernfinanciering bezighouden. Hoewel van die aanscherping een zekere bescherming van de Nederlandse belastinggrondslag het gevolg is, heeft zij geleid tot verslechtering van de fiscale infrastructuur. De actieve buitenlandse financieringsdochter komt immers wel in aanmerking voor de deelnemingsvrijstelling, maar juist bij deze dochter ligt het voor de hand dat werkgelegenheid naar het buitenland wordt verplaatst. Het regime van de in 2007 ingevoerde laagbelaste beleggingsdeelneming heeft dit negatieve effect versterkt, doordat in de praktijk Nederlandse bedrijven hun buitenlandse werkmaatschappijen in een buitenlandse tussenhoudstermaatschappij onderbrengen, teneinde dit regime te omzeilen.

De ondergetekenden hebben zich beraden over de wenselijkheid van nadere maatregelen tegen uitholling van de belastinggrondslag en versterking van de fiscale infrastructuur en zijn tot de conclusie gekomen dat de nadelen van het huidige systeem van renteaftrekbeperkingen enerzijds en de laagbelaste beleggingsdeelneming anderzijds nopen tot een fundamentele herbezinning op de grondslagen van dit systeem. Zij zijn daarbij na een zorgvuldige afweging van de verschillende mogelijkheden uitgekomen op een systeem waarin groepsrente wordt 'gedefiscaliseerd', de aftrek van deelnemingskosten wordt beperkt en de deelnemingsvrijstelling wordt vereenvoudigd. In dit systeem kunnen alle huidige renteaftrekbeperkingen vervallen. Het daarvoor in de plaats te stellen systeem is eenvoudig, robuust, EG-proof, leidt tot een verbreding van de belastinggrondslag en versterking van de structuur van de vennootschapsbelasting, neemt de ongelijkheid tussen nationaal en

⁶ Wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 met het oog op het tegengaan van uitholling van de belastinggrondslag en het versterken van de fiscale infrastructuur, Kamerstukken II 1995-1996, 24 696, nr. 3, blz. 4.

internationaal georiënteerde bedrijven weg en vermindert de kwetsbaarheid van het Nederlandse bedrijfsleven. Het fiscale vestigingsklimaat zal bovendien aanzienlijk in aantrekkelijkheid toenemen.

De door de systeemwijziging vrijkomende middelen, waarvan de omvang aanzienlijk is, kunnen worden ingezet voor afschaffing van de dividendbelasting en een verdere verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting tot 20 percent. Hierbij wordt opgemerkt dat de lastenverzwaring die het gevolg is van de voorgestelde maatregelen op het terrein van de renteaftrek met name zal worden gedragen door de internationaal actieve ondernemingen, terwijl alle ondernemingen, inclusief het MKB, zullen profiteren van de aanzienlijke lastenverlichting die het gevolg is van de tariefsverlaging.

2. Toelichting per maatregel

2.1. Defiscalisering groepsrente

2.1.1. Algemeen

De huidige renteaftrekbependingen in de vennootschapsbelasting zijn in hoge mate gericht op rente verschuldigd aan met de belastingplichtige verbonden lichamen ('groepsrente'). Zij zijn gedetailleerd, leiden in de praktijk tot onzekerheid en omdat de beperkingen uitsluitend zijn gericht op bescherming van de belastinggrondslag, is er geen sprake van een coherent systeem. Zo zal rente die bij de debiteur niet in aftrek komt ingevolge artikel 10a of op grond van de onderkapitalisatieregels van artikel 10d, wel belast zijn bij de crediteur. Vanuit bedrijfseconomisch oogpunt bestaat er vanuit het concern als geheel gezien echter geen relevant verschil tussen interne financiering met eigen vermogen of met vreemd vermogen. De keuze wordt in belangrijke mate ingegeven door fiscale overwegingen, alhoewel andere overwegingen, zoals de beperkingen die het gevolg zijn van kapitaalbeschermingsregels, soms ook een rol spelen bij de keuze tussen eigen vermogen en vreemd vermogen.

Ook in internationaal verband is geen sprake van een coherent systeem. De rente die door een in Duitsland of de Verenigde Staten gevestigde dochtervennootschap aan haar Nederlandse moedervernootschap wordt betaald, en die in de staat van vestiging op grond van bijvoorbeeld 'earning-strippingwetgeving' of anderszins niet of slechts beperkt aftrekbaar is, wordt bij de Nederlandse crediteur in de belastinggrondslag begrepen.

Het defiscaliseren van groepsrente leidt in nationaal verband tot een coherent systeem. De rente is niet aftrekbaar bij de debiteur en wordt niet belast bij de crediteur. In feite geldt binnen het concern de fictie dat financiering met eigen vermogen plaatsvindt. Hierop wordt een uitzondering gemaakt ingeval het concern in verband met de financiering van de belastingplichtige vreemd vermogen heeft aangetrokken van een derde.

2.1.2. Vormgeving en vereenvoudiging

Anders dan bij een optionele of een verplichte rentebox, wordt bij defiscalisering van groepsrente op coherente wijze het systeem van de vennootschapsbelasting aangepast. De specifieke aftrekbependingen van artikel 10a, 10b en 10d kunnen vervallen. Er komt een eenvoudig geformuleerde, generieke aftrekbepending die alle aan verbonden lichamen betaalde rente van aftrek uitsluit. Deze beperking kan in de plaats komen van het huidige artikel 10, eerste lid, onderdeel d. Teneinde te voorkomen dat rente die vanuit het concern gezien is verschuldigd aan een niet-verbonden lichaam of een niet-verbonden natuurlijk persoon door de voorgestelde renteaftrekbepending wordt getroffen, wordt daarvan uitgezonderd rente die door de belastingplichtige is verschuldigd aan een verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon, ingeval de schuldenaar, of een daarmee verbonden lichaam, met het oog op de financiering van de belastingplichtige een schuld is aangegaan jegens een derde.

De keerzijde van de voorgestelde aftrekbepending is dat de deelnemingsvrijstelling wordt uitgebreid tot rente ontvangen van een verbonden lichaam. De rentebox kan dan vervallen.

2.1.3. Internationale en Europeesrechtelijke aspecten

Het ligt voor de hand dat de algemeen werkende aftrekbeperking voor groepsrente zal leiden tot herallocatie van concernvorderingen en -schulden, in die zin dat internationaal opererende concerns er naar zullen streven de groepsschulden van hun in Nederland gevestigde dochtermaatschappijen om te zetten in kapitaal en omgekeerd de groepsvorderingen op niet in Nederland gevestigde maatschappijen zullen onderbrengen in Nederland gevestigde concernlichamen. Het ligt voorts voor de hand dat Nederlandse concerns die hun concernfinanciering thans in buitenlandse concernfinancieringsmaatschappijen hebben ondergebracht, op termijn deze activiteiten zullen overbrengen naar Nederland.

De vraag is gerechtvaardigd of de voor Nederland belangrijke verdragspartners als gevolg van defiscalisering van groepsrente minder bereid zullen zijn om de bronheffing op rente in het kader van een belastingverdrag te verminderen, omdat deze rente bij de in Nederland gevestigde crediteur van belasting zal zijn vrijgesteld. De in dit verband recentelijk door België opgedane ervaringen met het regime van de vermogensaftrek geven de ondergetekenden echter het vertrouwen dat van een dergelijke terughoudendheid geen sprake zal zijn. Overigens dient in dit verband wel rekening te worden gehouden met het op 30 december 2003 door de Europese Commissie ingediende voorstel om de rente- en royaltyrichtlijn aldus te wijzigen, dat deze richtlijn alleen van toepassing is op rente en royalty's die in de lidstaat van ontvangst effectief aan belasting zijn onderworpen. Dit voorstel is echter nog niet aangenomen. Indien de richtlijn aldus zou worden gewijzigd, zou de richtlijn niet langer van toepassing zijn op rente betaald aan een in Nederland gevestigd verbonden lichaam, aangezien de rente in Nederland op grond van de deelnemingsvrijstelling bij het bepalen van de winst van dat lichaam buiten aanmerking blijft. De ondergetekenden verwachten echter dat in de praktijk het nadeel van het niet langer van toepassing zijn van de richtlijn niet zal opwegen tegen de voordelen van defiscalisering van groepsrente en vereenvoudiging van de deelnemingsvrijstelling.

Omdat de defiscalisering van groepsrente geen selectieve werking heeft en ook anderszins geen sprake is van 'ringfencing' van het regime, bestaat naar de mening van de ondergetekenden niet het risico dat de maatregel als staatsteun zal worden bestempeld, of dat in de ogen van de OESO of de Europese Commissie sprake is van schadelijke belastingconcurrentie.

2.2. Deelnemingsvrijstelling

2.2.1. Rentekosten die verband houden met een deelneming in een verbonden lichaam

Tot 2004 was rente die verband hield met een deelneming niet aftrekbaar, tenzij die rente middellijk dienstbaar was aan het behalen van in Nederland belastbare winst. In het eerdergenoemde Bosal-arrest heeft het HvJ EG geoordeeld dat deze aftrekbeperking in strijd is met de door artikel 43 EG gewaarborgde vrijheid van vestiging. Met ingang van 1 januari 2004 is de wetgeving aangepast, in die zin dat de destijds in artikel 13, eerste lid, vervatte aftrekbeperking is vervallen en de onderkapitalisatieregeling van het huidige artikel 10d is ingevoerd. Voorts werd de verticale compensatie van houdster- en financieringsverliezen aanzienlijk beperkt.

Het blijkt in de praktijk dat de onderkapitalisatieregels onvoldoende bescherming bieden tegen uitholling van de belastinggrondslag. Met name de externe financiering door in Nederland gevestigde concerns van buitenlandse overnames heeft geleid tot aanzienlijke uitholling van de belastinggrondslag. De ondergetekenden hebben verschillende maatregelen overwogen, zoals de invoering van 'earning-strippingwetgeving' naar Duits model en een beperking van de deelnemingsvrijstelling tot 95 percent van de voordelen uit hoofde van de deelneming, maar hebben uiteindelijk gekozen voor een regeling die aangrijpt bij de oorzaak van het gesignaleerde probleem door de aftrek van rente in verband met de financiering van deelnemingen te beperken, zonder daarbij enig onderscheid te maken tussen binnenlandse en buitenlandse deelnemingen. Teneinde te voorkomen dat de maatregel onbedoeld brede effecten heeft, wordt deze beperkt tot deelnemingen in verbonden lichamen.

2.2.2. Laagbelaste beleggingsdeelneming en deelnemingsverrekening

In verband met de voorgenomen defiscalisering van groepsrente bestaat geen behoefte meer aan het regime van de laagbelaste beleggingsdeelneming en de daarmee samenhangende deelnemingsverrekening, voor zover dat betrekking heeft op een deelneming in een concernfinancieringsmaatschappij. Immers, in Nederland gevestigde concerns zullen geen fiscale redenen meer hebben om hun concernfinanciering onder te brengen in buitenlandse financieringsmaatschappijen. Bovendien is er geen aanleiding de deelnemingsvrijstelling niet toe te passen op een deelneming in een concernfinancieringsmaatschappij, indien de deelnemingsvrijstelling wel van toepassing is in geval van financiering van tot het concern behorende lichamen door de belastingplichtige zelf. Een deelneming in een buitenlandse beleggingsinstelling komt, evenals een deelneming in een Nederlandse beleggingsinstelling, echter niet in aanmerking voor de deelnemingsvrijstelling.

Deze vereenvoudiging van de deelnemingsvrijstelling zal een gunstig effect hebben op het Nederlandse fiscale vestigingsklimaat, omdat het huidige regime van de laagbelaste beleggingsdeelneming in de praktijk als zeer belemmerend wordt ervaren.

2.2.3. Europeesrechtelijke aspecten

De aanpassing van de deelnemingsvrijstelling heeft tot gevolg dat een deelneming in een buitenlandse beleggingsinstelling op dezelfde wijze wordt behandeld als een deelneming in een in Nederland gevestigde beleggingsinstelling. Derhalve is het niet toepassen van de deelnemingsvrijstelling op een deelneming in een buitenlandse beleggingsinstelling naar de mening van de ondergetekenden in overeenstemming met Europees recht.

2.4. Tariefsverlaging en afschaffing van de dividendbelasting

Algemeen wordt aangenomen dat afschaffing van de dividendbelasting en een verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting een gunstig effect heeft op het fiscale vestigingsklimaat. Zoals hierna zal worden uiteengezet in het onderdeel 'Budgettaire aspecten', wordt van defiscalisering van groepsrente en de beperking van de aftrek van deelnemingskosten een groot positief effect op de belastingopbrengst verwacht. De ondergetekenden zijn van mening dat deze opbrengst moet worden ingezet voor afschaffing van de dividendbelasting en een tariefsverlaging in de vennootschapsbelasting.

3. Budgettaire en uitvoeringsaspecten

Het wetsvoorstel heeft een positief effect op de vennootschapsbelastingopbrengst. Dit is het resultaat van de budgettaire effecten die aan de verschillende onderdelen van het voorstel kunnen worden toegerekend. Omdat wordt voorgesteld de hogere opbrengst terug te geven aan het bedrijfsleven in de vorm van een verdere tariefsverlaging in de vennootschapsbelasting en afschaffing van de dividendbelasting, is het wetsvoorstel per saldo budgettair neutraal.

Het pakket aan voorgestelde maatregelen omvat in totaal 4 mld. aan lastenverlichtingen en -verzwaringen.

Budgettaire aspecten voorgestelde maatregelen, in mld. Euro

defiscalisering groepsrente	+1,5	afschaffing dividendbelasting	-0,6
begrenzing aftrek deelnemingskosten	+1,0	verlaging Vpb-tarief naar 20%	-3,4
geen groepsrentebox	+0,5		
grondslageffect	+1,0		
totaal	+4,0	totaal	-4,0

Defiscalisering van groepsrente brengt naar schatting tenminste 1,5 mld. op. Dat is een saldo: dat betaalde groepsrente niet meer aftrekbaar is levert meer dan 1,5 mld. op, terwijl het niet langer belasting van ontvangen groepsrente naar verwachting slechts een beperkte belastingderving met zich brengt.

De aftrekbeperking van deelnemingskosten is op 1 mld. geraamd. Dat is een tentatieve schatting, gebaseerd op een nog onvolledig inzicht in de financieringsbeslissingen van ondernemingen. De beschikbare statistieken maken het aannemelijk dat Nederlandse multinationale ondernemingen sinds 2004 fors hebben gereageerd op de mogelijkheid om deelnemingskosten op de Nederlandse winst in mindering te brengen. Terwijl het bedrag aan buitenlandse deelnemingen sterk is gegroeid, is het bedrag aan vorderingen op buitenlandse concernonderdelen aanzienlijk afgenomen en is de schuld aan zowel buitenlandse concernonderdelen als derden sterk gestegen. Ook in de financiële dienstensector (waarover geen vergelijkbare statistische gegevens beschikbaar zijn) zal de aftrek van deelnemingskosten in de afgelopen jaren zijn toegenomen. De door de ondergetekenden gebruikte raming is daarom conservatief te noemen.

De (reeds ingeboekte) kosten van de groepsrentebox bedragen 0,5 mld.

Ten slotte zijn er de belangrijke gedragsreacties van grote ondernemingen. Die bestaan uit verschillende elementen. In de eerste plaats verbetert het Nederlandse vestigingsklimaat voor financiële conserndiensten, terwijl het voor Nederlandse belastingplichtigen onaantrekkelijk wordt om zulke diensten in het buitenland te lokaliseren. Het eerste zal een positief effect hebben op bijv. de opbrengst van de loonbelasting, terwijl het tweede extra grondslagerosie voorkomt. In de tweede plaats zijn er de dynamische effecten van de voorgestelde tariefsverlaging. Een tarief van 20 procent geeft Nederlandse belastingplichtigen twee signalen: baten naar Nederland halen, en kosten elders rapporteren. Dit positieve grondslageffect mag worden geraamd op een kwart van de kosten van tariefsverlaging. Daarnaast heeft een tariefsverlaging ook reële effecten op locatie- en investeringsbeslissingen van ondernemingen, die afhankelijk is van de mate waarin naast het tarief ook de effectieve belastingdruk afneemt. In het voorliggende voorstel daalt de effectieve druk op in Nederland ontplooide reële economische activiteiten aanzienlijk: deze profiteren immers ten volle van de tariefsverlaging. Een substantiële stijging van de effectieve druk treedt op ten aanzien van twee specifieke financieringsbeslissingen: de beslissing om (al dan niet in Nederland ontplooide) activiteiten te financieren vanuit een elders gevestigde financieringsmaatschappij, en de beslissing om buitenlandse deelnemingen in Nederland met schuld te financieren. Per saldo verbetert het fiscale vestigingsklimaat voor reële economische activiteiten aanzienlijk.

De personele gevolgen van de voorgestelde maatregelen kunnen worden opgevangen binnen de bestaande begroting van de Belastingdienst.

Voor het bedrijfsleven leiden de maatregelen tot een vermindering van de administratieve lasten, als gevolg van de vereenvoudiging van de vennootschapsbelasting en de afschaffing van de dividendbelasting.

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I

Artikel I, onderdelen A, G, L, M, N en S (artikelen 8, 12a, 13i, 13j, 13k en 20a Wet Vpb. 1969)

De wijzigingen in de artikelen 8, 12a, 13i, 13j, 13k en 20a zijn van technische aard en zijn een gevolg van het vervallen van artikel 10a en het verplaatsen van de definitie van een verbonden lichaam en van een verbonden natuurlijk persoon naar artikel 10, derde en vierde lid.

Artikel I, onderdeel B (artikel 8c Wet Vpb. 1969)

Ingevolge het huidige artikel 8c blijven renten en royalty's die doorstroomvennootschappen binnen concern ontvangen en betalen, bij het bepalen van de winst van deze vennootschappen

buiten aanmerking. Hierdoor wordt voorkomen dat doorstroomvennootschappen op grond van de door Nederland gesloten belastingverdragen aanspraak kunnen maken op verrekening van de door andere landen ter zake van de ontvangen renten en royalty's geheven belasting.

Nu de deelnemingsvrijstelling wordt uitgebreid tot schuldvorderingen op een verbonden lichaam en de van een verbonden lichaam uit dien hoofde bij het bepalen van de winst buiten aanmerking blijft, kan artikel 8c, eerste lid, onderdeel a, en tweede lid, vervallen.

De wijziging van het tot tweede lid vernummerde derde lid houdt verband met het feit dat de definitie van een verbonden lichaam en van een verbonden natuurlijk persoon wordt opgenomen in artikel 10, derde tot en met vijfde lid.

Artikel I, onderdeel C (artikel 10 Wet Vpb. 1969)

Eerste lid, onderdeel d (schulden aan verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon)

Ingevolge het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, wordt bij het bepalen van de winst aangesloten bij de wijze waarop de bezittingen van een belastingplichtige zijn gefinancierd door de groep waarvan hij deel uitmaakt. De keuze voor eigen vermogen dan wel vreemd vermogen zal, gezien vanuit de groep waarvan de belastingplichtige deel uitmaakt, immers veelal worden bepaald door andere dan fiscale overwegingen. Indien en voor zover de bezittingen van de belastingplichtige door de groep waarvan hij deel uitmaakt met vreemd vermogen zijn gefinancierd, is er derhalve geen aanleiding de door de belastingplichtige aan een verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon verschuldigde rente bij het bepalen van de winst niet in aftrek toe te staan. Indien de belastingplichtige rechtstreeks zou hebben geleend van een derde, zou de rente immers eveneens bij het bepalen van de winst in aftrek zijn gekomen. Derhalve is het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, niet van toepassing indien en voor zover de schuldenaar, of een daarmee verbonden lichaam, in verband met de financiering van de belastingplichtige, een schuld is aangegaan jegens een derde.

Indien en voor zover de bezittingen van de belastingplichtige door de groep waarvan hij deel uitmaakt met eigen vermogen zijn gefinancierd, zal de keuze de belastingplichtige te financieren met vreemd vermogen daarentegen veelal in overwegende mate zijn ingegeven door de omstandigheid dat de vergoeding voor het verstrekken van vreemd vermogen fiscaal aftrekbaar is en de vergoeding voor het verstrekken van eigen vermogen niet. Deze verschillende fiscale behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen heeft arbitrage tot gevolg en resulteert in een distorsie van de vermogensverhoudingen binnen een groep en daarmee tot uitholling van de belastinggrondslag. Teneinde arbitrage zoveel mogelijk te voorkomen en de neutraliteit van de vennootschapsbelasting te vergroten, wordt voorgesteld dat indien en voor zover de bezittingen van de belastingplichtige, gezien vanuit de groep waarvan hij deel uitmaakt, met eigen vermogen zijn gefinancierd, de belastingplichtige geacht wordt zijn bezittingen eveneens met eigen vermogen te hebben gefinancierd. Hiertoe wordt in het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, bepaald dat renten en kosten ter zake van schulden aan een verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon bij het bepalen van de winst niet meer in aftrek komen. Hetzelfde geldt dan voor waardemutaties van die schulden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan valutaresultaten alsmede aan voordelen verkregen door vrijval van schulden ingeval de belastingplichtige zijn schulden niet of niet volledig hoeft te voldoen. Ter voorkoming van misverstanden wordt opgemerkt dat zowel positieve als negatieve waardemutaties ingevolge het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, bij het bepalen van de winst buiten aanmerking blijven.

De uitdrukking 'rechtens dan wel in feite direct of indirect' in het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, is overgenomen uit het huidige artikel 10a. Evenals onder het huidige artikel 10a het geval is, dient een materiële toets te worden aangelegd ter beantwoording van de vraag of de belastingplichtige een schuld heeft aan een verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon, en of de schuldenaar, of een daarmee verbonden lichaam, met het oog op de financiering van de bezittingen van de belastingplichtige een schuld is aangegaan jegens een derde.

Het huidige artikel 10, eerste lid, onderdeel d, kan komen te vervallen. Tijdens de parlementaire behandeling van het voorstel van wet tot wijziging van belastingwetten ter realisering van de

doelstelling uit de nota "Werken aan winst" (Wet werken aan winst) is aangegeven dat ter beantwoording van de vraag of een lening onder zodanige voorwaarden is aangegaan dat deze feitelijk functioneert als eigen vermogen, dient te worden aangesloten bij de in de jurisprudentie ontwikkelde criteria voor deelnemerschapsleningen.⁷ Hieruit volgt dat, in afwijking van de hoofdregel dat de civielrechtelijke vorm van een geldverstrekking beslissend is voor de fiscale gevolgen, een lening fiscaal wordt behandeld als kapitaal indien zij onder zodanige voorwaarden is verstrekt, dat de schuldeiser met het uitgeleende bedrag in zekere mate deel heeft in de onderneming van de schuldenaar. Naar het oordeel van de Hoge Raad is aan deze voorwaarden slechts voldaan indien de vergoeding vrijwel geheel afhankelijk is van de winst, de schuld is achtergesteld bij alle concurrente schuldeisers en de schuld geen vaste looptijd heeft doch slechts opeisbaar is bij faillissement, surseance van betaling of liquidatie, dan wel een looptijd heeft van meer dan 50 jaar.⁸ Alsdan komt de rente op de lening, die fiscaal wordt behandeld als kapitaal, reeds niet in aftrek op grond van het totaalwinstbeginsel, zodat het huidige artikel 10, eerste lid, onderdeel d, in feite overbodig is.

Tweede tot en met zesde lid (definitie van verbonden lichaam en verbonden natuurlijk persoon)

De definitie van een met de belastingplichtige verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon in het nieuwe artikel 10, derde tot en met zesde lid, is grotendeels overgenomen uit het huidige artikel 10a, vierde tot en met zesde lid. Daarbij wordt in het nieuwe artikel 10, derde en vierde lid, niet langer de grens gelegd bij een belang van een derde, maar bij een belang van meer dan de helft. Hiermee wordt naar de mening van de ondergetekenden beter aangesloten bij doel en strekking van het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, en de overige in het derde lid genoemde bepalingen waarvoor de definitie van een verbonden lichaam geldt, aangezien het in deze bepalingen veronderstelde oneigenlijk gebruik zich veelal slechts in geval van een meerderheidsbelang zal voordoen.

Indien sprake is van een samenwerkende groep, wordt het belang dat de groep als geheel heeft, op grond van het nieuwe artikel 10, zesde lid, toegerekend aan de lichamen en natuurlijke personen die daarvan deel uitmaken. Indien een tot een samenwerkende groep behorend lichaam bijvoorbeeld een belang van vijf percent heeft in een belastingplichtige, terwijl de groep als geheel een meerderheidsbelang heeft, wordt dat lichaam derhalve eveneens geacht een meerderheidsbelang in de belastingplichtige te hebben en aangemerkt als een met de belastingplichtige verbonden lichaam. De vraag of sprake is van een samenwerkende groep dient te worden beantwoord aan de hand van alle relevante feiten en omstandigheden. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de aandeelhouders van een familiebedrijf die gezamenlijk de belangrijke investeringsbeslissingen nemen, dan wel de aandeelhouders van een joint venture die de samenwerking hebben geformaliseerd door middel van een aandeelhoudersovereenkomst.

De belastingplichtige die zekerheid wenst over het antwoord op de vraag of in zijn geval sprake is van een samenwerkende groep, heeft op grond van het nieuwe artikel 10, zesde lid, de mogelijkheid een daartoe strekkend verzoek in te dienen bij de inspecteur, die op dat verzoek beslist bij voor bezwaar vatbare beschikking.

Zevende lid (definitie van schulden en schuldvorderingen)

De definitie van de begrippen schuld en schuldvordering, die is opgenomen in het nieuwe artikel 10, zevende lid, omvat niet alleen een schuld onderscheidenlijk vordering die voortvloeit uit een overeenkomst van geldlening als bedoeld in artikel 7A:1793 BW, maar ook een schuld onderscheidenlijk vordering die voortvloeit uit een overeenkomst die in economische zin daarmee overeenkomt. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan verplichtingen uit hoofde van huurkoop en financial lease, alsmede aan verplichtingen uit hoofde van een lijfrenteovereenkomst.

⁷ Kamerstukken II 2005-2006, 30 572, nr. 3, blz. 47.

⁸ Zie onder meer HR 11 maart 1998, BNB 1998/208 en HR 25 november 2005, BNB 2006/82.

Artikel I, onderdelen D, E, F en H (artikelen 10a, 10b, 10d en 12c Wet Vpb. 1969)

Ingevolge de huidige artikelen 10a en 10b komen renten – kosten en valutaresultaten daaronder begrepen – ter zake van schulden rechtens dan wel in feite direct of indirect verschuldigd aan een met de belastingplichtige verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon, onderscheidenlijk renten ter zake van schulden uit hoofde van geldleningen verkregen van een lichaam waarmee de belastingplichtige is gelieerd als bedoeld in artikel 8b, onder omstandigheden bij het bepalen van de winst niet in aftrek. Renten en kosten ter zake van schulden aan een verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon komen op grond van het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, bij het bepalen van de winst echter in het geheel niet meer in aftrek, behoudens voor zover de schuldenaar, of een daarmee verbonden lichaam, met het oog op de financiering van de bezittingen van de belastingplichtige een schuld is aangegaan jegens een derde. Hierdoor kunnen de artikelen 10a en 10b komen te vervallen.

Het huidige artikel 12c (groepsrentebox) kan eveneens komen te vervallen. Met het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, in verbinding met het nieuwe artikel 13, vijfde lid, onderdeel d, heeft de optionele groepsrentebox als bedoeld in artikel 12c immers in feite een verplicht karakter gekregen, in die zin dat voortaan zowel een positief als een negatief groepsrentesaldo bij het bepalen van de winst niet meer in aanmerking wordt genomen.

Overigens is artikel 12c nog niet in werking getreden, aangezien de Europese Commissie de bij beschikking van 7 februari 2007 geopende formele onderzoeksprocedure als bedoeld in artikel 88, tweede lid, EG nog niet heeft afgesloten.

Ten slotte kan in verband met de invoering van het nieuwe artikel 13a ook het huidige artikel 10d komen te vervallen.

Artikel I, onderdeel I (artikel 13 Wet Vpb. 1969)

Vierde lid, onderdeel b (uitbreiding meesleepregeling)

Hoewel op grond van de jurisprudentie van de Hoge Raad onder de voordelen uit hoofde van een deelneming tevens worden begrepen de voordelen uit hoofde van een zogenoemde deelnemerschapslening,⁹ wordt in het nieuwe artikel 13, vierde lid, aanhef en onderdeel b, uitdrukkelijk bepaald dat ingeval de belastingplichtige in een lichaam een deelneming heeft als bedoeld in het tweede of derde lid, onder deze deelneming mede worden begrepen schuldvorderingen op dat lichaam, indien de belastingplichtige met het uitgeleende bedrag in zekere mate deel heeft in de onderneming van dat lichaam.

Vijfde lid (wijziging meetrekregeling)

De wijziging van artikel 13, vijfde lid, onderdelen a, b en c, houdt verband met de invoering van het nieuwe artikel 10, derde lid, waarin de gewijzigde definitie is opgenomen van een met de belastingplichtige verbonden lichaam.

Met de wijziging van artikel 13, vijfde lid, onderdeel b, wordt buiten twijfel gesteld dat de deelnemingsvrijstelling ook van toepassing is op de voordelen uit hoofde van een deelnemerschapslening, indien de belastingplichtige zelf niet, maar een met hem verbonden lichaam wel een deelneming heeft in de schuldenaar, dan wel de schuldenaar met de belastingplichtige is verbonden in de zin van het nieuwe artikel 10, derde lid.

Teneinde economisch dubbele belasting te voorkomen, wordt in het nieuwe artikel 13, vijfde lid, aanhef en onderdeel d, bepaald dat van een deelneming mede sprake is indien de

⁹ Zie HR 25 november 2005, BNB 2006/82.

belastingplichtige een schuldvordering op een verbonden lichaam bezit. Hierdoor blijft rente ontvangen van een verbonden lichaam voortaan bij het bepalen van de winst buiten aanmerking. Hetzelfde geldt dan voor waardemutaties van die schuldvorderingen. Dit heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat een valutawinst op een schuldvordering op een verbonden lichaam niet langer is belast en een afwaarderingsverlies op een zodanige schuldvordering niet langer aftrekbaar is. Overigens heeft de gelijkschakeling van een schuldvordering op een verbonden lichaam tot gevolg dat in geval de schuldenaar wordt ontbonden, het verlies op de vordering op grond van artikel 13d alsnog op de winst van de schuldeiser in mindering kan worden gebracht.

Zonder de gelijkschakeling van een schuldvordering op een verbonden lichaam met een deelneming zou de door de schuldeiser ontvangen rente wel worden belast, terwijl de door de schuldenaar betaalde rente ingevolge het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, bij het bepalen van de winst niet meer in aftrek komt.

Ter voorkoming van misverstanden wordt opgemerkt dat op grond van het nieuwe artikel 13, vijfde lid, onderdeel d, van een deelneming ook sprake is in geval de belastingplichtige de schuldvordering heeft gefinancierd met een schuld aan een derde. Uitholling van de belastinggrondslag wordt in dat geval voorkomen door het nieuwe artikel 13a.

De in het huidige artikel 12c opgenomen regeling voor zogenoemde overnamekassen wordt geïntegreerd in de deelnemingsvrijstelling. Te dien einde wordt in het nieuwe artikel 13, vijfde lid, onderdeel e, bepaald dat van een deelneming mede sprake is indien de belastingplichtige kortlopende beleggingen bezit, die worden aangehouden met het oog op de verwerving van een deelneming. Hierdoor is de deelnemingsvrijstelling ook van de toepassing op de voordelen uit hoofde van dergelijke beleggingen.

Negende lid (deelneming in beleggingsinstelling)

De in het huidige artikel 13, negende tot en met dertiende lid, opgenomen bepalingen inzake de laagbelaste beleggingsdeelneming strekken ertoe te voorkomen dat beleggingsinkomsten in laagbelastende landen kunnen worden ondergebracht en in Nederland op grond van de deelnemingsvrijstelling onbelast kunnen worden genoten.

Indien de deelnemingsvrijstelling ingevolge het nieuwe artikel 13, vijfde lid, eveneens van toepassing is in geval van een onmiddellijk aangehouden schuldvordering op een verbonden lichaam, alsmede in geval van kortlopende beleggingen die onmiddellijk worden aangehouden met het oog op de verwerving van een deelneming, is er geen aanleiding meer te bepalen dat de deelnemingsvrijstelling niet van toepassing is, indien de bezittingen van het lichaam waarin de belastingplichtige een deelneming heeft grotendeels bestaan uit dergelijke schuldvorderingen en kortlopende beleggingen. Derhalve wordt voorgesteld de bepalingen inzake de laagbelaste beleggingsdeelneming te laten vervallen. Hiermee wordt tevens tegemoet gekomen aan de door het Nederlandse bedrijfsleven meermalen geuite wens van vereenvoudiging van de deelnemingsvrijstelling, één van de pijlers van het Nederlandse fiscale vestigingsklimaat.

Met het vervallen van de bepalingen met betrekking tot de laagbelaste beleggingsdeelneming, dient een afzonderlijke regeling te worden getroffen voor deelnemingen in een beleggingsinstelling.

Ingevolge het nieuwe artikel 13, negende lid, aanhef en onderdeel a, is de deelnemingsvrijstelling niet van toepassing op een deelneming in een fiscale beleggingsinstelling als bedoeld in artikel 28. Dit is nodig om te voorkomen dat over beleggingen die worden gehouden door middel van een fiscale beleggingsinstelling in het geheel geen belasting wordt geheven. Om dezelfde reden bepaalt het nieuwe artikel 13, negende lid, aanhef en onderdeel b, dat de deelnemingsvrijstelling evenmin van toepassing is op een deelneming in een vrijgestelde beleggingsinstelling als bedoeld in artikel 6a.

Teneinde te voorkomen dat het nieuwe artikel 13, negende lid, onderdelen a en b, door belastingplichtigen kan worden ontgaan door beleggingen onder te brengen in een buitenlandse beleggingsinstelling, bepaalt het nieuwe artikel 13, negende lid, aanhef en onderdeel c, ten slotte dat de deelnemingsvrijstelling ook niet van toepassing is op een deelneming in een niet in Nederland gevestigd lichaam, welke werkzaamheid bestaat in het beleggen van vermogen en

dat niet is onderworpen aan een belastingheffing naar de winst. In verband met de uitbreiding van de meetregelgeving tot schuldvorderingen op een verbonden lichaam en kortlopende beleggingen die worden aangehouden met het oog op de verwerving van een deelneming, wordt voor de toepassing van het nieuwe artikel 13, negende lid, onderdeel c, onder beleggen van vermogen niet begrepen het aanhouden van dergelijke schuldvorderingen en kortlopende beleggingen.

Indien en voor zover bij rechtstreekse belegging door de belastingplichtige in buitenlandse onroerende zaken, dan wel rechten die direct of indirect daarop betrekking hebben, de inkomsten op grond van een belastingverdrag, dan wel de Belastingregeling voor het Koninkrijk of het Besluit voorkoming dubbele belasting 2001, van de belasting zouden zijn vrijgesteld, is er geen aanleiding deze inkomsten te belasten ingeval die onroerende zaken of rechten door de belastingplichtige middellijk worden gehouden, dat wil zeggen door middel van een niet in Nederland gevestigd lichaam. Daarom wordt onder beleggen van vermogen als bedoeld in het nieuwe artikel 13, negende lid, onderdeel c, evenmin begrepen het aanhouden van onroerende zaken en rechten die direct of indirect daarop betrekking hebben, voor zover de inkomsten bij rechtstreekse belegging door de belastingplichtige van de belasting zouden zijn vrijgesteld ingeval een regeling ter voorkoming van dubbele belasting.

Tiende en elfde lid (herwaardering deelneming in beleggingsinstelling)

Ingevolge artikel 8, eerste lid, in verbinding met artikel 3.29a van de Wet IB 2001, dient een belang in een vrijgestelde beleggingsinstelling als bedoeld in artikel 6a door de belastingplichtige te worden gewaardeerd op de waarde in het economische verkeer. Hetzelfde geldt voor een belang in een buitenlandse beleggingsinstelling die, evenals een vrijgestelde beleggingsinstelling, belegt in financiële instrumenten als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht, en die niet is onderworpen een belastingheffing naar de winst en niet verplicht is jaarlijks de winst aan de aandeelhouders ter beschikking te stellen om voor de vrijstelling van belastingheffing in aanmerking te komen.

Op grond van het nieuwe artikel 13, tiende lid, dat is gebaseerd op het huidige artikel 13a, eerste lid, dient een belang van 25 percent of meer in zowel een fiscale beleggingsinstelling als bedoeld in artikel 28 als een buitenlandse beleggingsinstelling die niet is onderworpen aan een belastingheffing naar de winst, door de belastingplichtige eveneens te worden gewaardeerd op de waarde in het economische verkeer. Op deze wijze wordt een deelneming in een binnenlandse beleggingsinstelling voor de vennootschapsbelasting gelijk behandeld als een deelneming in een buitenlandse beleggingsinstelling. Overigens heeft het nieuwe artikel 13, tiende lid, met betrekking tot een belang in een buitenlandse beleggingsinstelling alleen zelfstandige betekenis voor zover sprake is van een beleggingsinstelling die niet slechts belegt in financiële instrumenten als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht.

Het huidige artikel 13a, tweede lid, is overgenomen in het nieuwe artikel 13, elfde lid.

Artikel I, onderdeel J (artikel 13a Wet Vpb. 1969)

Eerste lid (schulden die verband houden met een deelneming in een verbonden lichaam)

Het nieuwe artikel 13a strekt ertoe renten en kosten ter zake van schulden die verband houden met een deelneming in een verbonden lichaam, bij het bepalen van de winst buiten aanmerking te laten. Hierdoor wordt voorkomen dat de belastinggrondslag wordt uitgehold ingeval een kapitaalstorting in, of de verwerving van een deelneming met vreemd vermogen wordt gefinancierd, met als gevolg dat de voordelen uit hoofde van de deelneming op grond van artikel 13, eerste lid, bij het bepalen van de winst buiten aanmerking blijven, terwijl de rente bij het bepalen van de winst in aftrek komt.

Dat het voorgestelde artikel 13a slechts betrekking heeft op schulden die verband houden met een deelneming in een verbonden lichaam, houdt verband met het feit dat dan veelal de mogelijkheid zal bestaan de rentekosten te alloceren aan het lichaam waarin wordt deelgenomen, door dat lichaam direct of indirect met vreemd vermogen, in plaats van eigen vermogen, te

financiering. Deze mogelijkheid zal echter veelal ontbreken in geval van een deelneming in een lichaam waarin de belastingplichtige niet een meerderheidsbelang heeft.

Ingevolge het eerste lid wordt het gedeelte van renten en kosten ter zake van schulden, dat evenredig is aan de verhouding tussen het tekort aan eigen vermogen als bedoeld in het vierde lid en het gemiddeld bedrag van de schulden, geacht verband te houden met een deelneming in een verbonden lichaam en derhalve bij het bepalen van de winst buiten aanmerking gelaten. Daarbij blijven schulden aan een met de belastingplichtige verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon buiten aanmerking, behoudens voor zover renten en kosten ter zake van die schulden ingevolge het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, niet van aftrek zijn uitgesloten. In feite is het nieuwe artikel 13a dan ook slechts van toepassing op schulden aan derden.

Tweede lid (doorschuifregeling)

Renten en kosten die in enig jaar ingevolge het nieuwe artikel 13a, eerste lid, bij het bepalen van de winst niet in aftrek komen, kunnen in een volgend jaar alsnog in aanmerking worden genomen, mits in dat jaar sprake is van een teveel aan eigen vermogen zoals nader omschreven in het vijfde lid.

Het gedeelte van de doorgeschoven renten en kosten van een voorafgaand jaar, dat op grond van het nieuwe artikel 13a, tweede lid, alsnog op de winst in mindering kan worden gebracht, is evenredig aan de verhouding tussen het teveel aan eigen vermogen van het jaar en het tekort aan eigen vermogen van dat voorafgaand jaar. Daarbij worden doorgeschoven renten en kosten in aanmerking genomen in de volgorde van de jaren waarop zij betrekking hebben. Uiteraard kan het teveel aan eigen vermogen van het jaar in totaal slechts eenmaal in aanmerking worden genomen.

Derde lid (vaststelling van het tekort aan eigen vermogen en het saldo van de nog in aanmerking te nemen rente bij voor bezwaar beschikking)

Ingevolge het nieuwe artikel 13a, derde lid, stelt de inspecteur, gelijktijdig met de vaststelling van de aanslag, bij voor bezwaar vatbare beschikking vast het tekort aan eigen vermogen van het jaar alsmede het saldo van de doorgeschoven renten en kosten. Dit saldo wordt voor elk jaar afzonderlijk vastgesteld en wordt gesteld op het bedrag aan renten en kosten, dat in een jaar ingevolge het eerste lid bij het bepalen van de winst buiten aanmerking is gebleven, verminderd met het bedrag aan renten en kosten van dat jaar, dat ingevolge het tweede lid in een volgend jaar bij het bepalen van de winst alsnog in aftrek is gekomen.

Vierde lid (definitie tekort aan eigen vermogen)

Op grond van het nieuwe artikel 13a, vierde lid, is sprake van een tekort aan eigen vermogen als bedoeld in het eerste lid, indien en voor zover de gemiddelde boekwaarde van de deelnemingen in een verbonden lichaam meer bedraagt dan het gemiddeld eigen vermogen van de belastingplichtige. Het eigen vermogen van de belastingplichtige wordt derhalve zoveel mogelijk toegerekend aan de deelnemingen in een verbonden lichaam. Hieruit volgt dat de deelnemingen in een verbonden lichaam slechts geacht worden met vreemd vermogen te zijn gefinancierd, indien en voor zover de schulden de overige bezittingen van de belastingplichtige overtreffen. Daarbij dient te worden uitgegaan van de fiscale balans van de belastingplichtige.

Vijfde lid (definitie teveel aan eigen vermogen)

Op grond van het nieuwe artikel 13a, vijfde lid, is sprake van een teveel aan eigen vermogen als bedoeld in het tweede lid, indien en voor zover de gemiddelde boekwaarde van de deelnemingen in een verbonden lichaam minder bedraagt dan het gemiddeld eigen vermogen van de belastingplichtige.

Zesde lid (eigen vermogen en deelneming in een verbonden lichaam)

Nu renten en kosten ter zake van schulden aan een verbonden lichaam of verbonden natuurlijk persoon op grond van het nieuwe artikel 10, eerste lid, onderdeel d, bij het bepalen van de winst niet meer in aftrek komen, worden zodanige schulden voor de toepassing van het nieuwe artikel 13a, zesde lid, onderdeel a, tot het eigen vermogen gerekend. Dit is slechts anders, indien de schuldenaar, of een daarmee verbonden lichaam, met het oog op de financiering van de bezittingen waarvoor de schuld door de belastingplichtige is aangegaan, een schuld is aangegaan jegens een derde, aangezien in dat geval de rente bij het bepalen van de winst wel in aftrek komt.

Schuldvorderingen op een verbonden lichaam alsmede kortlopende beleggingen als bedoeld in het nieuwe artikel 13, zesde lid, onderdeel b, worden voor de toepassing van het nieuwe artikel 13a, derde lid, aangemerkt als een deelneming in een verbonden lichaam. Hierdoor wordt voorkomen dat de belastinggrondslag wordt uitgehold ingeval de belastingplichtige in verband met een schuldvordering op een verbonden lichaam of kortlopende beleggingen die worden aangehouden met het oog op de verwerving van een deelneming, een schuld is aangegaan jegens een derde. Zonder de gelijkschakeling van dergelijke schuldvorderingen en beleggingen met een deelneming in een verbonden lichaam als bedoeld in het nieuwe artikel 13a, derde lid, zou immers de door de belastingplichtige verschuldigde rente zonder enige beperking bij het bepalen van de winst in aftrek komen, terwijl de ter zake van deze schuldvorderingen en beleggingen ontvangen rente bij het bepalen van de winst buiten aanmerking blijft.

Zevende lid (gemiddelden berekenen naar stand begin en einde van het jaar)

Ten slotte wordt in het nieuwe artikel 13a, vierde lid, bepaald dat het gemiddeld bedrag van de schulden als bedoeld in het eerste lid, alsmede het gemiddeld eigen vermogen en de gemiddelde boekwaarde van de deelnemingen in een verbonden lichaam als bedoeld in het derde lid, berekend dienen te worden naar de stand bij het begin en het einde van het boekjaar van de belastingplichtige. Daarbij wordt het eigen vermogen ten minste gesteld op € 1.

Voorbeeld 1

Een belastingplichtige is in 2010 in totaal 50 aan rente verschuldigd ter zake van schulden aan derden. De fiscale balans aan het begin en het einde van het jaar luidt als volgt.

Balans 1 januari 2010

Deelnemingen in een verbonden lichaam	500	Eigen vermogen	1.000
Schuldvorderingen op een verbonden lichaam	750	Schulden aan derden	800
Overnamekas	250		
Overige bezittingen	300		
	<u>1.800</u>		<u>1.800</u>

Balans 31 december 2010

Deelnemingen in een verbonden lichaam	500	Eigen vermogen	1.100
Schuldvorderingen op een verbonden lichaam	750	Schulden aan derden	700
Overnamekas	250		
Overige bezittingen	300		
	<u>1.800</u>		<u>1.800</u>

Uitgaande van de stand bij het begin en het einde van het onderhavige boekjaar, bedraagt het gemiddeld eigen vermogen van de belastingplichtige 1 050. Het gemiddeld bedrag van de schulden en de gemiddelde boekwaarde van de deelnemingen in een verbonden lichaam bedragen 750 onderscheidenlijk 1 500. Op grond van het nieuwe artikel 13a, vierde lid, is dan sprake van een tekort aan eigen vermogen van $1\ 500 - 1\ 050 = 450$. Het gedeelte van de rente dat op grond van het nieuwe artikel 13a, eerste lid, bij het bepalen van de winst niet in aftrek komt, kan dan als volgt worden berekend: $(450 / 750) * 50 = 30$. Het tekort aan eigen vermogen en het bedrag aan rente dat bij het bepalen van de winst buiten aanmerking blijft, wordt ingevolge het nieuwe artikel 13a, derde lid, door de inspecteur, gelijktijdig met de vaststelling van de aanslag, vastgesteld bij voor bezwaar vatbare beschikking.

Voorbeeld 2

De belastingplichtige is in 2011 in totaal 45 aan rente verschuldigd ter zake van schulden aan derden. De fiscale balans aan het begin en het einde van het jaar luidt als volgt.

Balans 1 januari 2011

Deelnemingen in een verbonden lichaam	500	Eigen vermogen	1.100
Schuldvorderingen op een verbonden lichaam	750	Schulden aan derden	700
Overnamekas	250		
Overige bezittingen	300		
	<u>1.800</u>		<u>1.800</u>

Balans 31 december 2011

Deelnemingen in een verbonden lichaam	500	Eigen vermogen	1.800
Schuldvorderingen op een verbonden lichaam	750	Schulden aan derden	700
Overige bezittingen	1.250		
	<u>2.500</u>		<u>2.500</u>

Uitgaande van de stand bij het begin en het einde van het onderhavige boekjaar, bedraagt het gemiddeld eigen vermogen van de belastingplichtige 1 450. Het gemiddeld bedrag van de schulden en de gemiddelde boekwaarde van de deelnemingen in een verbonden lichaam bedragen 700 onderscheidenlijk 1 375. Ingevolge het nieuwe artikel 13a, vijfde lid, is derhalve sprake van een teveel aan eigen vermogen van $1\ 450 - 1\ 375 = 75$. Dit betekent dat bij het bepalen van de winst niet alleen in aftrek komt de in het onderhavige boekjaar verschuldigde

rente van 45, maar ingevolge het nieuwe artikel 13a, tweede lid, ook een bedrag aan rente ter grootte van $(75 / 450) * 30 = 5$. Het saldo van de nog in aanmerking te nemen rente die betrekking heeft op het jaar 2009 ten bedrage van $(30 - 5) = 25$ wordt op grond van het nieuwe artikel 13a, derde lid, door de inspecteur vastgesteld bij voor bezwaar vastbare beschikking.

Artikel I, onderdelen K en U (artikelen 13aa en 23c Wet Vpb. 1969)

Met het vervallen van het huidige artikel 13, achtste tot en met dertiende lid, inzake de laagbelaste beleggingsdeelneming, kunnen ook de artikelen 13aa en 23c inzake de deelnemingsverrekening komen te vervallen.

Artikel I, onderdeel O (artikel 15ab, zesde en zevende lid, Wet Vpb. 1969)

De regeling van artikel 15ab, zesde en zevende lid, beoogt te voorkomen dat een belastingplichtige een afwaarderingsverlies op een schuldvordering permanent kan maken door een fiscale eenheid aan te gaan met de schuldenaar. Daartoe bepaalt artikel 15ab, zesde lid, dat de schuldenaar op het tijdstip direct voorafgaande aan de totstandkoming van de fiscale eenheid een bedrag gelijk aan het afwaarderingsverlies tot zijn winst moet rekenen. Uiteraard is hiertoe geen aanleiding voor zover de schuldeiser, of een daarmee verbonden lichaam, op grond van artikel 13b, dan wel artikel 13ba, reeds een bedrag tot zijn winst heeft moeten rekenen. In zoverre is artikel 15ab, zesde lid, op grond van het zevende lid dan ook niet van toepassing.

Nu ingevolge het nieuwe artikel 13, vijfde lid, onderdeel d, de deelnemingsvrijstelling van toepassing is op een schuldvordering op een verbonden lichaam en een afwaarderingsverlies op een dergelijke schuldvordering derhalve niet meer op de winst van de schuldeiser in mindering kan worden gebracht, kan artikel 15ab, zesde en zevende lid, vervallen.

Artikel I, onderdeel P (artikel 15ac, vijfde lid, tweede volzin)

Ingevolge het nieuwe artikel 13, vierde lid, onderdeel b, is de deelnemingsvrijstelling ook van toepassing op rente ter zake van een deelnemerschapslening, ook indien de rente toerekenbaar is aan een buitenlandse onderneming of een in het buitenland gelegen onroerende zaak van de schuldenaar en de rente aldaar wel op de winst in mindering wordt gebracht, maar niet op de in Nederland vrij te stellen winst. Derhalve is er geen reden de rente wel in mindering te brengen op de in Nederland vrij te stellen winst indien de schuldeiser een fiscale eenheid vormt met de schuldenaar. De tweede volzin van artikel 15ac, vijfde lid, kan dan ook vervallen.

Artikel I, onderdeel Q (artikel 15aj, tweede lid)

De regeling van artikel 15aj, tweede lid, is de tegenhanger van de regeling van artikel 15ab, zesde en zevende lid, en beoogt te voorkomen dat een tijdens het bestaan van de fiscale eenheid door de schuldenaar geleden verlies tweemaal in aanmerking kan worden genomen door de fiscale eenheid met de schuldenaar te verbreken en vervolgens de schuldvordering ten laste van de winst van de schuldeiser af te waarderen.

Nu ingevolge het nieuwe artikel 13, vijfde lid, onderdeel d, de deelnemingsvrijstelling van toepassing is op een schuldvordering op een verbonden lichaam en een afwaarderingsverlies op een dergelijke schuldvordering derhalve niet meer op de winst van de schuldeiser in mindering kan worden gebracht, kan ook artikel 15aj, tweede lid, vervallen.

Artikel I, onderdeel R (artikel 20, vierde tot en met zesde lid, Wet Vpb. 1969)

Het huidige artikel 20, vierde tot en met zesde lid, is gelijktijdig met het huidige artikel 10d ingevoerd en beoogt te voorkomen dat de Nederlandse belastinggrondslag wordt uitgehold doordat winstgevende activiteiten worden overgedragen aan een houdster- of financieringsmaatschappij teneinde de verliezen van die maatschappij te kunnen verrekenen.¹⁰ Ingevolge het nieuwe artikel 13a komen renten en kosten ter zake van schulden, die verband houden met een deelneming in een verbonden lichaam, bij het bepalen van de winst niet in aftrek. Bovendien dient in geval van een overdracht van winstgevende activiteiten door een in Nederland belastingplichtig lichaam aan een verlieslatende houdster- of financieringsmaatschappij, door de belastingplichtige te worden afgerekend over de goodwill en overige stille reserves. Derhalve lijkt oneigenlijk gebruik zich niet te kunnen voordoen en kan artikel 20, vierde tot en met zesde lid, vervallen. Hierbij is mede in aanmerking genomen dat artikel 20, tweede lid, bij de Wet werken aan winst in die zin is gewijzigd, dat verliezen niet langer onbeperkt voorwaarts verrekenbaar zijn, maar nog slechts gedurende een periode van negen jaar. Bovendien kan worden verwacht dat het vervallen van het huidige artikel 20, vierde tot en met zesde lid, een positief effect zal hebben op de vestiging van hoofdkantoren in Nederland.

Artikel I, onderdeel V (artikel 25 Wet Vpb. 1969)

De wijziging van artikel 25 houdt verband met de afschaffing van de dividendbelasting.

Artikel III

Deze wet treedt in werking met ingang van 1 januari 2010 en vindt, voor wat betreft de daarin opgenomen wijzigingen in de vennootschapsbelasting, voor het eerst toepassing met betrekking tot boekjaren die aanvangen op of na die datum. De tariefsverlaging vindt daarentegen in alle gevallen toepassing met ingang van 1 januari 2010 en wordt in geval van een gebroken boekjaar tijdsevenredig toegepast.

¹⁰ Kamerstukken II 2003-2004, 29 210, nr. 8, blz. 12.